

УДК 342.9:004.8:351.72

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2025-2-18-129-137>

<https://orcid.org/0009-0000-5174-6732>

Сарнацький Максим Андрійович

Докторант Навчально-наукового інституту
управління, технологій та правових наук
Національного транспортного університету

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НОВИЙ СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ВИКЛИКИ ПРАВОВОЇ ЛЕГІТИМНОСТІ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Анотація. У статті здійснено доктринальний аналіз правового статусу штучного інтелекту як функціонально релевантного суб'єкта адміністративної взаємодії у сфері публічних закупівель. Автор обґрунтовує необхідність законодавчого визнання алгоритмічного агента як функціонально інтегрованої цифрової системи, здатної виконувати окремі процедурні дії в межах закупівельного процесу. Визначено, що чинне законодавство України, зокрема ст. 164¹⁴ КУпАП, не враховує проміжну роль цифрових агентів у формуванні управлінських рішень, що породжує проблему «розриву відповідальності» - ситуацію, коли жоден із суб'єктів не може бути притягнутий до відповідальності за рішення, згенеровані алгоритмом.

Запропоновано авторське визначення алгоритмічного агента як автоматизованої цифрової системи, функціонально інтегрованої в електронну платформу закупівель, яка на підставі визначених законом умов та технічних регламентів уповноважується на виконання окремих процедурних дій у межах закупівельного процесу, зокрема попереднього ранжування пропозицій, верифікації формальних критеріїв, моніторингу ризиків та генерації технічних рішень, що не мають самостійного юридичного статусу, але слугують основою для ухвалення управлінських рішень уповноваженим органом. Обґрунтовано потребу в доповненні ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» відповідним терміном.

Водночас, на основі порівняльно-правового аналізу британських, канадських та сінгапурських регуляторних моделей, окреслено концептуальні засади делегованого прийняття рішень, принципу «human-in-the-loop» та подвійної підзвітності цифрових агентів.

Стаття формує підґрунтя для доктринального перегляду концепції адміністративної відповідальності в умовах цифрової трансформації публічного управління.

Ключові слова: штучний інтелект, алгоритмічний агент, публічні закупівлі, цифрове адміністрування, правова легітимність, human-in-the-loop контроль, підзвітність.

Abstract. The article provides a doctrinal analysis of the legal status of artificial intelligence as a functionally relevant subject of administrative interaction in the field of public procurement. The author substantiates the need for legislative recognition of an algorithmic agent as a functionally integrated digital system capable of performing certain procedural actions within the procurement process. It is determined that the current legislation of Ukraine, in particular Article 164¹⁴ of the Code of Administrative Offenses, does not take into account the intermediate role of digital agents in the formation of management decisions, which creates the problem of a «responsibility gap» - a situation where none of the subjects can be held responsible for decisions generated by the algorithm.

The author proposes a definition of an algorithmic agent as an automated digital system that is functionally integrated into an electronic procurement platform and, based on conditions and technical regulations defined by law, is authorized to perform certain procedural actions within the procurement process, in particular, preliminary ranking of proposals, verification of formal criteria, risk monitoring, and generation of technical decisions that do not have independent legal status but

serve as the basis for management decisions by the authorized body. The need to supplement Article 1 of the Law of Ukraine «On Public Procurement» with the relevant term is justified.

At the same time, based on a comparative legal analysis of British, Canadian, and Singaporean regulatory models, the conceptual foundations of delegated decision-making, the «human-in-the-loop» principle, and the dual accountability of digital agents are outlined.

The article forms the basis for a doctrinal review of the concept of administrative responsibility in the context of the digital transformation of public administration.

Keywords: artificial intelligence, algorithmic agent, public procurement, digital administration, legal legitimacy, «human-in-the-loop» control, accountability.

Постановка проблеми. У межах трансформаційного етапу розвитку публічного адміністрування, зумовленого процесами цифровізації, актуалізується необхідність доктринального переосмислення правового статусу штучного інтелекту (далі – ШІ) як потенційного суб'єкта адміністративної юрисдикції. Зокрема, у сфері державних закупівель – як інституційно-структурованої форми реалізації владних повноважень держави – участь алгоритмічних агентів у процедурі прийняття управлінських рішень порушує низку складних питань правосуб'єктності, здатності нести юридичну відповідальність, процедурної легітимності та нормативної підзвітності, що залишаються недостатньо врегульованими у межах чинного законодавства.

Актуальність дослідження правового статусу ШІ в контексті державних закупівель істотно зростає в умовах збройної агресії російської федерації проти України, що триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру з лютого 2022 року. Війна спричинила докорінну зміну функціонального навантаження на систему публічного адміністрування, зокрема в частині закупівельної діяльності, яка в надзвичайних умовах виконує не лише бюджетно-розподільчу, а й безпекову, логістичну та оперативно-рятувальну функцію. У зв'язку з цим держава змушена вдаватися до високошвидкісних процедур прийняття рішень, що дедалі частіше реалізуються із залученням автоматизованих цифрових систем.

Однак нормативна невизначеність щодо правового статусу таких систем, відсутність процедурного контролю за алгоритмічними рішеннями, а також недостатня розробленість механізмів відповідальності за їх наслідки створюють системні ризики порушення принципів законності, прозорості, рівного доступу та ефективності адміністративної діяльності. В умовах російсько-української війни окреслені ризики стають особливо актуальними, оскільки помилки або упередженість алгоритмів можуть безпосередньо впливати на якість постачання критичних ресурсів, оперативність реагування на запити оборонного сектору та загальну стійкість інституційної системи. Відтак, формування нормативно-правових засад алгоритмічної участі у публічному адмініструванні слід розглядати не лише як елемент цифрової модернізації, а як складову національної безпеки та інституційної витривалості держави в умовах війни.

Слід звернути увагу, що Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922-VIII [1], як спеціальний нормативний акт у сфері закупівельної діяльності, не містить жодних положень, які б визнавали автоматизовані цифрові системи суб'єктами адміністративного процесу або функціональними агентами, уповноваженими на здійснення адміністративних дій. Як наслідок, відсутність нормативного визначення цифрового агента, меж його компетенції, процедурної самостійності та відповідальності створює правову прогалину, яка значною мірою унеможливує ефективне застосування принципу юридичної легітимності адміністративної діяльності, закріпленого в ст. 19 Конституції України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР [2].

Принагідно зауважимо, що у межах сучасної правової доктрини окреслено окремі концептуальні підходи до кваліфікації ШІ як особливого виду суб'єкта права, здатного до функціональної правоздатності в межах делегованих адміністративних повноважень. Проте, станом на сьогодні, визначені концепції залишаються фрагментарними, не інтегрованими в системне бачення адміністративно-правового статусу ШІ в контексті публічних закупівель.

Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються питання прозорості алгоритмів, процедурної перевірки їх функціонування, розриву в системі відповідальності, а також розмежування відповідальності між людиною-оператором, розробником програмного забезпечення та замовником.

Порівняльно-правовий аналіз законодавства держав Європейського Союзу, Великої Британії, Канади, Сполучених Штатів Америки та Сінгапуру свідчить про наявність нормативних моделей, які передбачають інституційне закріплення алгоритмічних агентів у сфері публічного управління, запровадження механізмів алгоритмічної підзвітності, класифікації ризиків, контролю з боку людини та обов'язкової перевірки алгоритмів. Законодавство України у сфері державних закупівель, попри формальну адаптацію до електронних процедур, залишається концептуально неготовим до інтеграції ІІІ як функціонального учасника адміністративного процесу. Йдеться не лише про відсутність спеціальних норм, а про глибшу проблему – нормативна структура не передбачає саму можливість делегування частини управлінських рішень автономним цифровим системам.

Окреслена проблематика є не просто технічною прогалиною, а ознакою того, що чинна модель адміністративного права не враховує зміну природи управлінської дії в умовах алгоритмізації. Як наслідок, порушуються базові принципи – рівність доступу до участі, прозорість процедур, обґрунтованість рішень. І що важливо – ці порушення не завжди мають видимий характер, бо алгоритм не має обличчя, а його упередженість часто прихована за технічною термінологією.

З огляду на вищезазначене, можемо констатувати, що актуальність дослідження зумовлена необхідністю формулювання науково обґрунтованих підходів до нормативного закріплення статусу ІІІ як суб'єкта адміністративної взаємодії, виявлення прогалин у чинному законодавстві України, а також розробки концептуальних засад правової легітимності рішень, прийнятих за участі автоматизованих систем у сфері державних закупівель з урахуванням принципів правової визначеності, суб'єктної ідентифікації та процедурної справедливості.

Стан опрацювання. У сучасній науковій дискусії зосередження уваги спрямоване на такі напрямки: по-перше, доктринальні засади правосуб'єктності ІІІ та межі його участі в адміністративних процедурах; по-друге, проблеми алгоритмічної прозорості й підзвітності автоматизованих систем; по-третє, питання відповідальності за рішення, винесені ІІІ-агентами, у контексті чинного адміністративного та антикорупційного законодавства. Значною мірою висвітлені теоретико-правові моделі «*sui generis*» правоздатності ІІІ та його правового статусу [3, 4], принципи *algorithmic accountability* [5], а також механізми ризик-орієнтованого контролю за ІІІ-процесами у рамках публічних процедур [6]. Водночас, серед вітчизняних дослідників, що розвивають зазначену проблематику, слід виокремити: О. Автомонова [7], О. Барабаш [4], Д. Бондара [8], Ю. Висотенко [9], О. Задихайло [10], О. Розгон [11], Я. Савченко [9], М. Сарнацького [6], П. Тимчишина [12], П. Ящур [13].

Менш опрацьованими залишаються конкретні методики аудиту навчальних даних тендерних алгоритмів, деталізація спільної відповідальності між розробником, оператором та замовником, а також поєднання належності процедур з інтеграцією «*human-in-the-loop*» контролю у текст тендерної документації. Разом з тим, неврегульованою лишається низка практичних аспектів: стандарти опису та верифікації моделей ІІІ перед їхнім застосуванням у ProZorro, способи доказування алгоритмічної упередженості у судовому порядку, а також баланс між захистом комерційної таємниці розробника і потребою публічності алгоритмічних рішень. Серед зарубіжних авторитетних науковців у сфері публічних закупівель і штучного інтелекту вирізняються, зокрема: R. Calo [14], V. Dignum [15], M. Iders-Bankovs [16], A. Sanchez-Graells [17], N.-A. Sava [18].

Метою статті є системне теоретико-правове вивчення ІІІ як нового суб'єкта адміністративної взаємодії у сфері державних закупівель, виявлення та критичний аналіз нормативно-правових прогалин чинного Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922-VIII [1], проведення порівняльно-правового дослідження іноземних

моделей інкорпорації алгоритмічних агентів та формулювання рекомендацій щодо законодавчого й процедурного вдосконалення з метою забезпечення юридичної легітимності, прозорості та відповідальності при застосуванні автоматизованих систем у тендерних процедурах.

Виклад основного матеріалу. В сучасній парадигмі цифрового публічного управління, яке характеризується поступовим переходом від людиноцентричних до алгоритмізованих моделей адміністративної дії, постає необхідність доктринального переосмислення статусу ШІ як функціонального суб'єкта, здатного до участі в процедурі формування адміністративної волі. Слід звернути увагу, що йдеться не про технічну автоматизацію окремих етапів закупівельної діяльності, а про цілісну трансформацію самої природи управлінського рішення, яке дедалі частіше формується на основі машинного аналізу даних, без прямої участі людини в процесі оцінки, ранжування чи відбору. Наведена зміна вимагає не лише нормативного реагування, а й теоретико-правового осмислення меж правосуб'єктності, процедурної легітимності та відповідальності в умовах делегування функцій держави цифровим агентам.

На нашу думку, чинна модель адміністративного права, побудована на антропоцентричних засадах, не здатна повною мірою охопити нові форми функціональної участі, які не відповідають класичним критеріям правоздатності, дієздатності та деліктоздатності. В даному аспекті ШІ слід розглядати як суб'єкт обмеженої функціональної правосуб'єктності, що реалізується в межах технічної компетенції – зокрема, у формі автоматизованої обробки тендерних пропозицій, застосування алгоритмів ранжування, виявлення невідповідностей та формування рекомендацій для уповноважених осіб [19, с. 147], [20]. Варто зауважити, що подібна модель не передбачає повної автономії, але вимагає нормативного закріплення меж алгоритмічної участі, процедурного контролю та механізмів відповідальності.

В той же час, корупційна вразливість сфери публічних закупівель є системною і багатоаспектною. Вона проявляється як у формі дискреційного маніпулювання критеріями оцінки, так і в прихованих формах змови між учасниками [21]. В даному аспекті алгоритмічні модулі, за умови нормативної визначеності їх статусу, можуть виконувати функцію антикорупційного фільтра – виявляти аномальні патерни поведінки, зіставляти конфлікти інтересів чи фіксувати ознаки непрозорого ранжування. Як слушно зазначено в сучасній науковій доктрині А. Бабічем, одним із основних принципів ефективного управління є принцип управління розвитком та інноваціями, що має на меті постійне оновлення функціональних елементів системи, адаптацію до динамічної ситуації та забезпечення структурної рівноваги в умовах змінного середовища [22, с. 266].

Не менш важливим є те, що інтеграція сучасних інформаційних технологій, зокрема алгоритмізованих систем підтримки прийняття рішень, у сферу публічних закупівель має розглядатися не як факультативна модернізація, а як структурна передумова формування нової моделі управлінської дії. Так, на нашу думку, подібна модель повинна передбачати не тільки технічну оптимізацію процедур, але й нормативну реконфігурацію механізмів відповідальності, прозорості та підзвітності. У довгостроковій перспективі наведене дозволить не просто стабілізувати функціонування закупівельної системи, а й значною мірою трансформувати її в інституційно витривалий сегмент публічного управління, здатний до саморегуляції, антикорупційного моніторингу та нормативної адаптації. Окреслена теза знайшла своє відображення й у Звіті Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України за 2025 рік [23].

В контексті обраної тематики, видається доцільним наголосити, що абсолютна відсутність у чинному законодавстві України положень, які б кваліфікували алгоритмічну участь у процесі прийняття управлінських рішень як юридично релевантний чинник, що впливає на обсяг адміністративної відповідальності, формує певну нормативну невизначеність у сфері цифрового делегування. Разом з тим, Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. №8073-X [24] не містить спеціальних норм, здатних

охопити випадки, коли рішення формуються із застосуванням автоматизованих систем, які функціонують безпосередньо на основі машинного навчання або обробки великих даних.

При дослідженні правової легітимності ШІ як нового суб'єкта адміністративної взаємодії, особливо в сфері державних закупівель, питання інституційного партнерства між державою та приватним сектором набуває не лише економічного, а й нормативного значення. Так, на думку Ю. Тюря, стимулювання інвестицій у технології ШІ, підтримка стартап-екосистеми, а також використання міжбюджетних трансфертів на розвиток цифрових рішень мають бути інтегровані в систему публічного адміністрування як елемент стратегічного управління інноваціями [25, с. 29]. Доречно підкреслити, що концептуальні засади наведеного підходу вже закладені в проєкті Національної стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2030 роки, де наголошується на необхідності створення спеціалізованого органу – Комітету штучного інтелекту – уповноваженого на здійснення регуляторного нагляду, координацію міжвідомчої політики та забезпечення стійкого розвитку технологій ШІ [26], [27].

На нашу думку, в межах вивчення правового статусу алгоритмічних агентів у сфері закупівель, така інституційна ініціатива може слугувати основою для розробки нормативних моделей участі ШІ в адміністративних процедурах, зокрема в аспекті формування управлінської волі, процедурної підзвітності та розподілу відповідальності між людськими та цифровими суб'єктами. Відтак, співпраця з приватним сектором в даному аспекті має розглядатися не як факультативна економічна політика, а як складова нормативної системи цифрової адміністративної дії.

Водночас, у межах делегованої цифрової компетенції відсутній механізм ідентифікації суб'єкта відповідальності у випадку алгоритмічного збою, помилкового ранжування або дискримінаційного аналізу, що значною мірою ускладнює реалізацію принципу юридичної визначеності, порушує логіку належного адміністративного провадження та нівелює засади процедурної справедливості. Своєю чергою, відсутність правової норми, яка б дозволяла чітко розмежувати відповідальність між замовником, оператором та розробником алгоритмічного рішення, вимагає доктринального перегляду концептуальних засад адміністративної відповідальності в умовах цифрової трансформації публічного управління [26].

Як зазначалося вище, Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922-VIII [1], як спеціальний акт у сфері закупівельної діяльності, не містить жодних положень, які б визнавали цифрові системи суб'єктами адміністративного процесу. Своєю чергою, визначення замовника та учасника обмежується фізичними та юридичними особами, а функція оцінки пропозицій закріплена за уповноваженими особами. З наведеного випливає, що законодавець фактично визначає людину як єдине джерело адміністративної волі. Означене відповідає звичній конструкції правосуб'єктності, в межах якої суб'єкт адміністративної взаємодії повинен володіти правоздатністю та дієздатністю, підтвердженою державною реєстрацією та процесуальним статусом.

Водночас практика функціонування електронної системи ProZorro свідчить про фактичне делегування частини аналітичних функцій алгоритмам, які здійснюють попереднє ранжування учасників на основі формальних критеріїв, без попереднього втручання уповноваженої особи. Окреслене певною мірою демонструє поступове формування нової моделі адміністративної взаємодії, в межах якої цифрові агенти – зокрема, алгоритмічні системи – виконують функціонально релевантні ролі, що мають ознак технічної правосуб'єктності.

У цьому контексті доцільно звернутися до концепції віртуальних суб'єктів господарювання, яка вже отримала наукове обґрунтування в українській правовій доктрині. Як зазначає О. Ляховецький, віртуальні суб'єкти господарювання – це нетипові економічні агенти, що функціонують виключно в цифровому середовищі, здійснюючи комерційну діяльність через інформаційно-цифрові платформи, за умови державної реєстрації, ліцензування та кіберзахисту [28, с. 52]. Їх правовий статус, хоча й не повністю врегульований,

вже визнається як такий, що потребує нормативного закріплення в межах господарського та адміністративного права.

Особливої уваги заслуговує проблема алгоритмічної прозорості – здатності системи до пояснення логіки прийнятого рішення, доступності її внутрішніх параметрів для аудиту та перевірки. У разі відсутності таких механізмів виникає так звана «проблема чорної скриньки», коли рішення формуються на основі непрозорих моделей машинного навчання, що, своєю чергою, унеможливує їх оскарження, перевірку на предмет дискримінації [29] чи порушення процедурної справедливості. З огляду на зазначене, особливої ваги набуває питання алгоритмічного упередження («bias»), яке може виникати внаслідок навчання моделей на історичних даних, що містять ознаки дискримінаційних практик, порушуючи тим самим принципи рівного доступу, недискримінації та об'єктивності, закріплені у ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» [1] та ст. 21 Конституції України [2].

Кодекс України про адміністративні правопорушення [24], зокрема ст. 164¹⁴, встановлює відповідальність посадових осіб замовника за порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Однак чинна редакція не враховує проміжну роль цифрових агентів – зокрема алгоритмізованих систем [30] – у процесі формування управлінського рішення, що дедалі частіше реалізується в межах електронної платформи Prozorro. Як наслідок, відсутність нормативної конструкції, яка б дозволяла кваліфікувати алгоритмічну участь як юридично релевантну обставину, що впливає на обсяг адміністративної відповідальності, породжує доктринально значущу проблему, яку в науковій літературі можна окреслити як «розрив відповідальності».

Йдеться, насамперед, про ситуацію, коли управлінське рішення, що має юридичні наслідки, формується не безпосередньо людиною, а внаслідок автоматизованої обробки даних, ранжування або фільтрації, здійсненої цифровим агентом. За відсутності нормативного механізму розподілу відповідальності між замовником, оператором системи та розробником алгоритмічного рішення, жоден із суб'єктів не може бути притягнутий до відповідальності в межах чинної процедури, оскільки формально рішення не було ухвалене фізичною особою, а отже – не підпадає під дію відповідних санкційних норм.

Методологічна рамка порівняльного аналізу даного дослідження базується на поєднанні функціонально-структурного та методологічного підходів, що дає можливість повною мірою оцінити інституційні моделі інтеграції ШІ в процедури публічних закупівель різних правових систем. Зокрема, вивчення статусу алгоритмічних агентів у державах із континентальною, англо-американською та азійсько-тихоокеанською правовими традиціями.

Так, у правовому просторі Європейського Союзу інкорпорація ШІ в закупівельні процедури здійснюється комплексно: поряд із Директивою 2014/24/ЄС про публічні закупівлі [31] використовується новий Закон «Про штучний інтелект» («EU Artificial Intelligence Act» [32]), який закріплює поняття «алгоритмічний агент» як окремий суб'єкт із передбаченими компетенціями (art. 2, pt. 3) та встановлює обов'язкові вимоги до оцінки ризиків («risk assessment»), прозорості («transparency») і зовнішнього аудиту моделей перед їхнім застосуванням у тендерних процедурах. Закон вводить імперативи спільної відповідальності між операторами, розробниками та замовниками, а також модельні договірні положення для забезпечення «algorithmic accountability» у рамках публічних контрактів.

У межах федерального законодавства США питання правосуб'єктності ШІ вирішується переважно через контрактно-правові механізми та внутрішньовідомчі політики, аніж через зміни до «Federal Acquisition Regulation» [33]. Офіс керівництва та бюджету і DARPA розробляють незобов'язуючі меморандуми й стандарти щодо алгоритмічного управління ризиками та «human-in-the-loop» контролю, залишаючи за собою можливість складання договорів для забезпечення «lex posterior derogat priori» (з лат. «пізніший закон скасовує попередній») в контексті впровадження нових AI-рішень [34].

У британській практиці головним нормативно-політичним документом є Procurement Policy Note PPN 01/19 «Applying Exclusions in Public Procurement, Managing Conflicts of Interest

and Whistleblowing» [35], виданий Канцелярією Кабінету Міністрів та Офісом з питань штучного інтелекту, який формулює принципи людського нагляду, валідаційних наборів даних та аудиторських слідів як передумови делегування окремих контрактних функцій на алгоритмічні платформи. Рішення, згенеровані ШІ, кваліфікуються як пропозиції, остаточно ж рішення належить уповноваженому органу закупівель, що гарантує відповідність принципу перевищення повноважень та забезпечує законність ухвалених дій.

Канада, своєю чергою, запровадила Directive on Automated Decision-Making 2020 р. [36], яка класифікує AI-процеси за ступенем ризику (низький, середній, високий) і зобов'язує для високоризикових застосувань проводити оцінки впливу, аудиторські протоколи та заходи зі зменшення алгоритмічної упередженості. Сукупність цих вимог створює превентивну нормативну рамку, яка дає можливість формалізувати права та обов'язки цифрових агентів у межах делегованого прийняття рішень, а також забезпечувати принцип підзвітності через обов'язкову звітність до Секретаріату Казначейської Ради Канади.

Сінгапурська Model AI Governance Framework пропонує всебічний добровільний кодекс поведінки, що фокусується переважно на управлінні даними, «human-in-the-loop» контролі та подвійній підзвітності розробника й експлуатанта алгоритму [37]. Хоча наведена нормативна рамка не має статусу закону, вона слугує шаблоном належної практики для подальшої інкорпорації в законодавство про закупівлі, створюючи тим самим «soft law» передумови для впровадження юридично обов'язкових положень щодо прозорості алгоритмів та можливості аудиту.

Висновки. У світлі зазначеного очевидною є необхідність законодавчого визначення статусу алгоритмічного агента в Законі України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922-VIII [1]. Зокрема, слід доповнити ст. 1 положенням про *алгоритмічного агента* як автоматизовану цифрову систему, функціонально інтегровану в електронну платформу закупівель, яка на підставі визначених законом умов та технічних регламентів уповноважується на виконання окремих процедурних дій у межах закупівельного процесу, зокрема попереднього ранжування пропозицій, верифікації формальних критеріїв, моніторингу ризиків та генерації технічних рішень, що не мають самостійного юридичного статусу, але слугують основою для ухвалення управлінських рішень уповноваженим органом.

Поряд із цим варто розробити окремий розділ щодо гарантій прозорості алгоритму: обов'язковий аудит програмного коду, публікація методології розробки моделей та протоколів машинного навчання. Окрім наведеного пропонується: а) запровадити в законодавстві принцип спільної відповідальності між людиною-оператором, розробником програмного забезпечення та замовником за рішення, згенеровані ШІ; б) розробити та затвердити модельні договірні положення для контрактів із постачальниками ШІ-рішень, які визначають умови «human-in-the-loop» контролю та механізми оскарження рішень.

Отже, системне впровадження ШІ як суб'єкта адміністративної взаємодії в сфері державних закупівель потребує не тільки технологічної готовності, а, насамперед, нормативного забезпечення, яке б ґрунтувалося на вузько спеціалізованих правових інститутах та гарантувало легітимність, прозорість і відповідальність цифрових агентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 №922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 22.07.2025)
2. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.07.2025)
3. Михаць Ю. Перспективи застосування штучного інтелекту в конституційному судочинстві. Матеріали конференцій МЦНД. 2025. С. 105-109. DOI: 10.62731/mcnd-11.04.2025.003.
4. Барабаш О.О. Юридичні та етичні межі застосування штучного інтелекту в системі правосуддя. Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах війни та

- післявоєнний період: матеріали наукового семінару (20 червня 2025 р.) / упор. Д.Є. Забзалюк, М.В. Ковалів, М.Т. Гаврильців, Я.П. Павлович-Сенета. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 14-18.
5. Орлов О. Цифрова етика та алгоритмічна прозорість: виклики та методи забезпечення справедливості автоматизованих рішень у державному управлінні. Аспекти публічного управління. 2025. №13(2). С. 51-60. DOI: <https://doi.org/10.15421/152520>
 6. Сарнацький М. Використання штучного інтелекту в електронних системах публічних закупівель: правові аспекти, виклики та перспективи. Dictum Factum. 2025. №1 (17). С. 78-86.
 7. Автомонов О.П. Європейські правові стандарти використання штучного інтелекту у публічній службі: виклики правового регулювання в Україні. Правова позиція. 2024. №2 (43). С. 11-15.
 8. Бондар Д.В. Адміністративно-правові засади використання технології штучного інтелекту у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності: сучасний стан та напрями удосконалення. Право і суспільство. 2024. №6. С. 118-125.
 9. Висотенко Ю.В., Савченко Я.С. Правове регулювання застосування штучного інтелекту. Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: збірник тез круглого столу (14 березня 2025 року) / упор. О.О. Барабаш. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 61-64.
 10. Задахайло О.А. Адміністративно-правове регулювання штучного інтелекту в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право». 2023. Випуск №37. С. 9-14.
 11. Kosilova, O.I., Rozghon O.V., Solodovnikova S.K., Stolbovyi V.M., Barabash O.O. Observance of human rights in the use of AI as technology. Revista de Direito, Estado e Telecomunicacoes, Volume 14, Issue 2, 2022. P. 38-67.
 12. Висотенко Ю.В., Тимчишин П.А. Використання штучного інтелекту для підвищення прозорості публічної адміністрації в Україні. Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: збірник тез круглого столу (14 березня 2025 року) / упор. О.О. Барабаш. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 67-70.
 13. Висотенко Ю.В., Ящур П.О. Цифровізація публічного управління як спосіб оптимізації процесу надання адміністративних послуг. Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: збірник тез круглого столу (14 березня 2025 року) / упор. О.О. Барабаш. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 73-75.
 14. Calo R. Artificial Intelligence Policy: A Primer and Roadmap. UC Davis Law Review. 2016. №51(2). P. 399-435.
 15. Dignum V. Responsible Artificial Intelligence: How to Develop and Use AI in a Responsible Way. Book. 2019. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-30371-6>
 16. Iders-Bankovs M., Politika V., Pundure J., Jarvis M., Ziemelis M. Public Procurement in Age of AI: Challenges and Opportunities. Engineering for Rural Development (Jelgava, 21.-23.05.2025). 2025. P. 968-975. URL: <https://www.iitf.lbtu.lv/conference/proceedings2025/Papers/TF198.pdf>
 17. Sanchez-Graells A. Public Procurement of Artificial Intelligence: Recent Developments and Remaining Challenges in EU Law. Legal Tech Journal. 2024. №2/24. P. 122-131. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4706400>
 18. Sava N.-A. Artificial Intelligence and Public Procurement – Deciphering the Interdisciplinary Perspectives of the Literature. Erdal Review. 2023. Vol. 4. Iss. 2. P. 79-88. URL: <https://www.erdalreview.eu/free-download/97912218126648.pdf>
 19. Попович Т.П. Правосуб'єктність штучного інтелекту: майбутнє чи ілюзія? Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2025. Серія Право. Випуск 89. Частина 1. С. 144-149.
 20. Некіт К.Г. Штучний інтелект: суб'єкт чи об'єкт правовідносин? Учасники цивільних відносин: новації рекодифікації цивільного (приватного) права України: матеріали XI наук.-

- пакт. конф., присвяч. 99-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 12 берез. 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 193-196.
21. Типові корупційні ризики у публічних закупівлях. НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Typovi-koruptsijni-ryzyky-v-publichnyh-zakupivlyah-2.pdf> (дата звернення: 22.07.2025)
 22. Бабічев А.В., Негляд А.В., Смородов Б.В. Сучасні технології та штучний інтелект як чинники модернізації інноваційного розвитку бізнес-структур. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. №4. Том 9. С. 260-268.
 23. Україна системно посилює процес державних закупівель. 2025. URL: <https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukrayina-systemno-posyliuye-protses-derzavnykh-zakupivel> (дата звернення: 22.07.2025)
 24. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 №8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 22.07.2025)
 25. Тюрю Ю.І. Деякі аспекти дослідження суб'єктів адміністративно-правового регулювання діяльності зі створення, впровадження та використання штучного інтелекту в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2022. Серія: Юриспруденція. №59. С. 28-31.
 26. Національна стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021-2023 рр. Національна академія наук України. Київ: 2021. 34 с. URL: https://wp.oecd.ai/app/uploads/2021/12/Ukraine_National_Strategy_for_Development_of_Artificial_Intelligence_in_Ukraine_2021-2030.pdf
 27. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні: монографія / А.І. Шевченко, С.В. Барановський, О.В. Білокобильський, Є.В. Бодяньський, А.Я. Бомба, А.С. Довбиш, Т.В. Єрошенко, А.С. Жохін, В.В. та ін. [За заг. ред. А.І. Шевченка]. Київ: ППШ, 2023. 305 с.
 28. Ляховецький О.О. Правовий статус віртуальних суб'єктів господарювання. Правова позиція. 2024. №1 (42). С. 50-53.
 29. Барабаш О.О., Равлінко З.П. Рівність суб'єктів права та заборона дискримінації: до питання про співвідношення принципів. Митна справа. 2014. №2 (92). Ч. 2. Кн. 2. С. 15-19.
 30. Баранов О.А. Особливості визначення правового статусу робота із штучним інтелектом. Інформація і право. 2023. №4 (47). С. 40-54.
 31. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj/eng> (date of access: 22.07.2025)
 32. EU Artificial Intelligence Act of 2024. URL: <https://artificialintelligenceact.eu/> (date of access: 22.07.2025)
 33. Federal Acquisition Regulation. URL: <https://www.acquisition.gov/browse/index/far> (date of access: 22.07.2025)
 34. Artificial Intelligence (AI) Governance – An Imperative for Future Success. URL: <https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/pdf/2025/omb-ai-guidance.pdf> (date of access: 22.07.2025)
 35. Procurement Policy Note 01/19: Applying Exclusions in Public Procurement, Managing Conflicts of Interest and Whistleblowing. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/procurement-policy-note-0119-applying-exclusions-in-public-procurement-managing-conflicts-of-interest-and-whistleblowing> (date of access: 22.07.2025)
 36. Directive on Automated Decision-Making of 2020. URL: <https://www.tbs-sct.canada.ca/pol/doc-eng.aspx?id=32592> (date of access: 22.07.2025)
 37. Model Artificial Intelligence Governance Framework. Second Edition. 2020. 70 p. URL: <https://www.pdpc.gov.sg/-/media/files/pdpc/pdf-files/resource-for-organisation/ai/sgmodelaigovframework2.pdf> (date of access: 22.07.2025)